

Els brots verds i la mala herba dels resultats educatius espanyols segons l'Informe Panorama de l'OCDE

M. Neus Santaner Pons,
membre del Consell Plenari de l'STEI-i

Fa pocs dies la Secretària d'Educació i Formació Professional del Ministeri d'Educació, la Sra. Eva Almunia, presentà als mitjans de comunicació el Panorama de l'educació, indicadors de l'OCDE de 2009.

Les dades d'aquest any han estat elaborades en base als resultats obtinguts al curs escolar 2006-2007 per: França, Portugal, Grècia, Itàlia, Alemanya, Països Baixos, Finlàndia, Noruega, Suècia, Brasil, Xile, Mèxic, Estats Units, Irlanda, Regne Unit i Japó a part d'Espanya. Les dades que, des del meu punt de vista, cal ressaltar de caire positiu i que correspondrien al símil manifestat pel president de l'Estat espanyol són:

A) L'augment de l'esperança de vida de la població escolar que, per a l'alumnat de l'Estat espanyol passa a ser molt semblant a la mitjana dels països de l'OCDE i de la Unió Europea, és a dir, un infant de cinc anys té l'esperança d'estudiar fins als 17'2. La xifra més baixa és la de Mèxic amb 14'2 i la més alta és Finlàndia amb 21.

B) El creixement del nombre de persones adultes, en la darrera dècada, que han superat estudis amb més de vint punts respecte a les avaluacions anteriors. S'ha incrementat el percentatge de població adulta que ha superat estudis a nivell superior. Així del tram de població espanyola que comprèn dels 25 als 64 anys, un 29% té titulació superior (universitària o graus superiors de formació professional); un 22%, titulació secundària no obligatòria (batxillerat o formació professional) i un 49% han acabat els estudis obligatoris.

Malgrat aquest increment, hem de dir que el grup d'edat entre els 55 i 64 anys de la ciutadania espanyola que tenen els estudis de batxillerat o de formació professional de grau mitjà o d'altres estudis secundaris representa el 28%, enfront del 56% que tenen de mitjana els països de l'OCDE i de la UE. No obstant, també cal dir que per a l'any 2009, ja formen el 65% les persones que tenen aquestes titulacions a l'Estat espanyol enfront del 78% a l'OCDE.

“Descendeix el percentatge de titulacions universitàries i s'incrementa la taxa de titulacions de formació professional superior.”

Una de les diferències entre aquests estudis per estats és que a l'Estat espanyol hi ha més titulacions de batxillerat que de formació professional, malgrat que l'augment de la

demanda d'aquests darrers cursos fan acurçar les diferències.

Hem d'esmentar les diferències per sexes a l'hora dels estudis en aquests trams. Les dones quantitativament i qualitativa obtenen millors resultats.

- C) Descendeix el percentatge de titulacions universitàries i s'incrementa la taxa de titulacions de formació professional superior. Així, s'ha passat del 24% de titulacions universitàries el 1995 al 32% el 2007. Mentre que s'ha passat en els mateixos anys del 2% al 14, en les titulacions de cicles superiors de FP. A més, hem de ressaltar que l'Estat espanyol, en aquestes titulacions, té uns resultats superiors als de l'OCDE i de la UE.

No obstant hem de ressaltar encara que existeixen importants aspectes a corregir del sistema educatiu, de l'Informe Panorama 2009, s'han de corregir els següents:

- a) El rendiment mitjà de l'alumnat espanyol és inferior al rendiment mitjà de l'alumnat de l'OCDE.

Si la competència bàsica de mesura per elaborar l'Informe PISA de 2000 fou la lectura, la de 2003, la matemàtica, la científica ho va ser per a 2006. La nota tall en aquesta matèria a l'OCDE va ser de 500 punts mentre que a l'Estat espanyol va ser de 488 punts. Els resultats espanyols se situen entre els 525 punts dels Països Baixos i els 473 de Grècia. La majoria de països europeus es troben al voltant d'aquests resultats: Alemanya (516), Regne Unit (515), Suècia (503), França (495), Noruega (487), Itàlia (475) i Portugal (474). Finlàndia (563) i Japó (531)

foren els qui obtingueren millors resultats enfront dels països llatinoamericans.

Cal dir, però, que per comunitats autònomes els resultats més alts de rendiment, són els de La Rioja, Navarra, Castella-Lleó, Aragó i Galícia que són molt propers als resultats de l'OCDE i la resta de comunitats tenen un resultat lleugerament inferiors a la mitjana.

“Entre les dones és més accentuada la taxa d'ocupació quant més alt és el nivell d'estudis.”

Si consideram l'entorn socioeconòmic de l'alumnat, els resultats de l'alumnat espanyol més desfavorit socialment són millors que els dels seu homòlegs. Les diferències entre els millors i pitjors resultats entre l'alumnat espanyol no són tan grosses com les existents a l'OCDE, és a dir, que el sistema educatiu espanyol és més equitatiu que el de la resta de països del seu entorn. El perfil dels centres educatius espanyols mostra que quan l'estatus social, econòmic i cultural és mitjà o baix, els millors resultats es troben als centres públics,

tant urbans com rurals (que escolaritzen els dos terços de la població). Malgrat que PISA no vol que s'enfrontin els resultats entre els centres públics i els privats, urbans i rurals, el que sí és cert és que una vegada que obviam les diferències socials, econòmiques i culturals, els resultats entre l'alumnat que estudia als centres públics i el que ho fa als privats són molt petites.

b) Quant a la relació existent entre la formació i les taxes d'ocupació en el tram de població entre els 25-64 anys, els resultats tant a l'Estat espanyol com els de la mitjana de l'OCDE coincideixen en el fet que a més formació, major taxa d'ocupació i millors salaris. Si es consideren tots els nivells educatius, la taxa masculina d'ocupació de l'Estat espanyol (83%) és igual a la de l'OCDE i sensiblement superior a la de la UE. No obstant, la femenina (59%) és inferior tant a la de l'OCDE com a la de la UE (65%). Entre les dones és més accentuada la taxa d'ocupació quant més alt és el nivell d'estudis. I la desocupació augmenta directament proporcional al menor nivell d'estudis, tant entre els homes com entre les dones.

D) L'insuficient finançament. Mentre l'Estat espanyol, dedicava al 4,3% del PIB a educació, entre els anys 2000-2006, la mitjana de l'OCDE i la UE ja era del 5,2%. A partir d'aquest darrer any es va incrementar, però encara no s'arriba a aquest percentatge. Les xifres de l'informe dedicades a finançament per a educació recullen des del 3,4% del PIB de Xile al 6,8% de Suècia. Ressalten per davant de l'Estat espanyol en aquest concepte: Mèxic, Irlanda i Portugal entre altres.

La despesa per alumne entre 1995 i 2006 s'ha incrementat de manera similar al que s'ha produït a la mitjana de l'OCDE i de la UE, no obstant, cal ressenyar les diferències existents entre les comunitats autònomes, on a les Illes Balears patim reiteradament el deute històric. I no hem d'oblidar que la majoria de països europeus dediquen des de fa dècades molt més que el que fa l'Estat espanyol des de fa pocs anys.

E) El nombre d'hores de classe, a tots els trams educatius, i a totes les edats de l'alumnat és més elevat a l'Estat espanyol que a la resta de països de l'OCDE i de la UE. Per tant, no pareix que hi hagi una relació directa entre els resultats de l'Informe PISA i aquest paràmetre.

“El nombre d'hores de classe netes impartides pel professorat de l'Estat espanyol és la més elevada de tots els països de l'OCDE i de la UE...”

F) Quant a ràtios per aula, és a dir, nombre d'alumnes que hi ha dins una aula, la mitjana de l'Estat espanyol és similar a la de l'OCDE i a la de la UE, no obstant, cal assenyalar les grans

diferències entre CCAA de l'Estat espanyol, on la de les Illes Balears és la més elevada.

- G) Una altra dada negativa per a l'educació de l'Estat espanyol és la relació entre el nombre d'alumnes i el de professores i professors. L'Estat espanyol està per sota de la mitjana de l'OCDE i de la UE, per sota de Grècia i d'Itàlia.
- H) Quant a l'apartat de salaris del professorat, l'Informe Panorama és prou clar: "Els salaris del professorat s'han incrementat en termes reals entre 1996 i 2007 a quasi tots els països i a quasi tots els nivells educatius, llevat d'Espanya que han baixat en 10 punts, tant per al professorat de primària com per al de secundària i al Japó han baixat 1 punt. El país on els salaris s'han incrementat més, tant per al professorat de l'ensenyament primari com per al de secundària, és Finlàndia amb 56 i 48 punts respectivament".
- I) El nombre d'hores de classe netes impartides pel professorat de l'Estat espanyol és la més elevada de tots els països de l'OCDE i de la UE a totes les etapes educatives estudiades.
- J) L'edat del professorat a l'Estat espanyol és major en l'etapa infantil i primària que la de les seves i els seus homòlegs de l'OCDE i UE, mentre que a l'ensenyament secundari la realitat és inversa.
- K) A l'Estat espanyol s'observa un elevat percentatge de professores d'educació infantil (88%) que no arriba a l'existent al de l'OCDE (96,8%) ni al de la UE (96,8%). Les diferències són semblants a l'ensenyament primari i a l'ensenyament secundari. En l'ensenyament universitari les

diferències són semblants a les de la UE. Cal assenyalar que el percentatge de professores universitàries de l'Estat espanyol és superior al de l'OCDE.

Les dades sintetitzades ens demostren, una vegada més, que l'educació a l'Estat espanyol i a la nostra comunitat autònoma necessita millorar, que s'ha aconseguit veure algun "brotet verd", joves arbres, però cal que ens trobem amb un bon bosc frondós d'aquí a pocs anys, i això implica la feina des de molts àmbits, començant per les institucions públiques, el finançament i, en fi, amb tota la societat implicada. □